

פרשת
ויקרא
תש"פ
גליון ז'

נתיבות דעת

ביאורים ופגנים נפלאים לבאר ולהבין את ענייני הפרשה בדרך הפשט

פניני הפרשה

למה נגרע חלקם של השאור והדבש

כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ב, יא)

בביאור טעם מצוה זו שלא להקטיר על המזבח שאור ודבש, יש לומר, שהרי הקרבנות באים לכפר על עוונותינו, שהחטיאנו בהם היצר הרע, ולהורות למקריב הקרבן שמכאן ואילך צריך להתרחק ולהשמר מיצרו הרע, ועל כן אין לערב בקרבנות שאור או דבש שהם מרמזים על יצר הרע.

השאור מרמז על יצר הרע, כי פעולת השאור היא להחמיץ ולהתפיח את הבצק, וכן היא פעולתו של יצר הרע בליבנו להחמיצנו ולהכניס בנו גאווה ולהרשיענו [ועל כן מכונה יצר הרע 'שאור שבעיסה' (ברכות יז.)], וכן לענין קרבן פסח נאמר (דברים טו, א), 'לא תאכל עליו חמץ', כי קרבן הפסח בא לכפר על עבודה זרה שעבדו במצרים, ולכן נצטוו בו שלא לאכול חמץ כדי להרחיק מיצר הרע, שלא ישוּבו לעבודה זרה.

בנתיב הפשט

מה פועל קרבן העולה

אם עולה קרבנו וכו' ונרצה לו לכפר עליו (א, ט-ד)

עליו, ואם כן יש להבין את מהות הכפרה שמוסיפה העולה לכפר, לאחר שכבר כיפרה התשובה, שהרי על כן נקראת העולה דורון.

וביאר המפרשים, שאכן עיקר הכפרה על עוון עשה היא התשובה, ואחרי כן באה העולה לרצות ולהראות את אהבתו וחיבתו להשי"ת, ובזה מתרצה לו הקב"ה ומחזירו למצב אשר היה בו בתחילה, דהיינו למצב שלפני החטא, כי אף שלענין העונש נמחל החטא בתשובה בלבד, מכל מקום הפגם שדבק באדם על ידי החטא אינו מסתלק אלא על ידי הקרבן, כך שכל זמן שלא הקריבו אינו רצוי לפני הבורא כמו לפני שחטא. **זבחי קודש (שם).**

ובשיירי קרבן (על הירושלמי שבועות פ"א ה"ז), ביאר בביאור מיוחד, שאכן התשובה מכפרת על חייבי עשה, שבכך נמחל לו העוון, וקרבן העולה מוסיף ומכפר שבכך העוונות שהיו לו נעשות לו כזכויות, ולפי זה מובן למה הוא נקרא דורון.

ויש לבאר את דבריו, שכיון שעבר על העשה

בגמרא (יומא לו.) מבואר, שקרבן העולה בא לרצות על עוון עשה, ועל לא תעשה שניתק לעשה. ובמסכת זבחים (ז:) ביארו, שכאשר עבר אדם על מצות עשה כל עוד שהוא לא חזר על כך בתשובה אינו יכול להביא את קרבן העולה, משום שזבח רשעים תועבה הוא, וכאשר חזר בתשובה על אשר עבר על העשה, כבר נתכפר החטא בזה שחזר בתשובה, ואם כן לשם מה צריך להביא קרבן עולה, אלא שקרבן העולה שמביא האדם על החטא הוא בבחינת דורון שמביא להקב"ה.

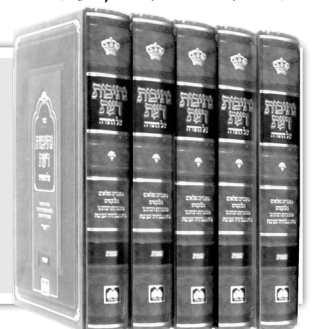
וכך פירש רש"י (שם ד"ה עולה), שאין העולה באה לכפר על העשה, אלא לאחר שכיפרה התשובה על העשה, היא באה להקבלת פנים, כאדם שטרם במלך וריצהו ע"י פרקליטין, וכשבא להקביל פניו מביא דורון בידו. אמנם אם כן יש להבין, שהרי בפסוק מפורש שהעולה באה לרצות ולכפר, שנאמר 'ונרצה לו לכפר

להזמנות – 1800-22-55-66
ובחנויות הספרים המובהרות

להבין!

המאמרים שבגליון הם מעט מתוך האוצר שבספר נתיבות דעת

ובתשובה מאהבה הזדונו נעשות לו כזכויות, ולכן מובן שקרבן העולה שמוכיח על תשובה מאהבה, גורם שהעוונות נעשות לו כזכויות, ואף לכן קרבן העולה נקרא דורון, שבכך הוא מוכיח ששב מאהבה, ומרבה זכויות לפני השי"ת.

למה נמשלו הקרבנות לריח

אשר חטא, ושב בתשובה מחטאו, ועל ידי סמיכה זו הוא מסיר מעצמו את טומאת חטאו אשר חטא, ואת המלאך המשחית ההוא אשר ברא בחטאו, ומעביר כל זאת על ראש קרבנו, וכאשר מקריבו נאכל ונשרף אותו כח הטמא באש שעל גבי המזבח.

אמנם גם כח הקדושה שורה על הקרבן, והם המלאכים הקדושים שנבראו משלשת המצוות שנעשו בקרבן, שהם מצות תשובה, וידוי, ומצות סמיכה, ועל כן כאשר מקטירים את האימורים על גבי אש המזבח, מחד היא מכלה את הקטיגור שהוא המלאך המשחית עד בלתי השאיר בו שריד, ומאיך היא מעלה את כחות הקדושה שנבראו מהמצוות שנעשו בקרבן אליו יתברך, כשהם מזוקקים מכל סיג ופגם, כי אף אם התערבו פגמים במצוות הללו, הרי הם נטהרו באש המזבח על ידי טוב כוונתו בהבאת קרבנו.

ולפי זה יבואר הכתוב, 'אשה ריח ניחוח לה', כי כאשר האדם מריח פרח בעל ריח או בשמים דרכו לקרב את הפרח אל חוטמו ושואב אפו את הריח הטוב וממשיכו אליו, כמו כן המתיק השי"ת את ענין הקרבן במשל נאה ומתקבל, שבעת הקטרת האיברים אזי השי"ת כביכול שואב ומעלה את כח קדושת המלאכים הקדושים הנמצא בקרבן מאז הסמיכה והתשובה והוידוי, ודבר זה נעשה על ידי האש שבאה מן השמים שנמצאת על המזבח, ועל כן אמר, 'אשה ריח ניחוח לה' - שעל ידי אש הקרבן נשאב ונמשך הריח של הנחת רוח למעלה ועולה לה'.

אין עליו חובה להביאו, אלא שמביאו בנדבה, ונמצא שהמביא מרצונו עולה על עוון עשה הרי זה נובע מאהבתו וחיבתו לה', והוא עושה בכך תשובה מאהבה, והנה בגמרא (יומא פו:) אמרו, שבתשובה מיראה הזדונו נעשות לו כשגגות,

עֲלֵה אִשָּׁה רִיחַ נִיחּוּחַ לָהּ (א, ט)

ניחוח - נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני. (רש"י).

וכך דרשו זאת בגמרא (זבחים מו:): עולה - לשם עולה וכו'. ניחוח - לשם הנחת רוח. לה' - לשם מי שאמר והיה העולם. ופירש רש"י (ד"ה הנחת): לשם הנחת רוח - נחת רוח לפני הקב"ה שאמר ונעשה רצונו. וביאור הדבר, שחלילה לומר שהקב"ה כביכול מריח או אוכל, וגם אין לומר שהוא מקבל נחת רוח מהריח העולה מהקרבן הנקטר, [כמו שנאמר (תהלים נ. יב), 'אם ארעב לא אומר לך'], אלא שמקבל נחת רוח מהמקריב שעושה את רצונו יתברך בהקרבת הקרבן, ודבר זה ערב לפני השי"ת כביכול כאדם שמריח ריח טוב שהוא ערב לו.

האלשיך הקדוש (להלן טז, ה) מבאר היטב את האמור בכתוב לענין הקרבנות: 'אִשָּׁה רִיחַ נִיחּוּחַ'. יש לדייק, מדוע בשאר המצוות לא נאמר לשון זה של ריח ניחוח לה', שהרי בכל מצוה שמקיימים יש נחת רוח לפניו שאמר ונעשה רצונו. ועוד יש להבין את הנאמר: 'אשה ריח ניחוח', מה עניינו של האש לריח הניחוח.

אמנם ידוע שכאשר האדם חוטא הרי נברא בזה מלאך קטיגור ומשחית, ואילו כאשר הוא עושה אחת מכל מצוות העשה אזי מקדושת המצוה נברא מלאך קדוש, והנה כאשר האדם מביא קרבן לה' על אש חטא, אזי הוא סומך את ידיו על ראש קרבנו ומתוודה עליו את

וכן הדבש מרמז על יצר הרע, כי יצר הרע נראה לאדם שהוא מתוק כדבש, ובירושלמי (שבת פ"ד ה"ג) מבואר, שיצר הרע ראשיתו מתוק וסופו מר, ומדמה לאדם את הנאות הגוף ואת העבירות כאילו מתוקים הם.

על פי רבינו בחיי, מושב זקנים, ובעל הטורים

מדוע החוטא במזיד פטור מקרבן

נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה ה, (ב)

ויש להבין, למה רק החוטא בשגגה צריך להביא קרבן, ואילו החוטא במזיד שהוא חמור ממנו אינו מביא קרבן.

ביאור העניין הוא, כי כאשר פושע האדם ועושה עוון במזיד הרי בכך הוא מאבד את הנפש האלוקית, ולכן רשעים בחייהם קרויים מתיים (ברכות יח:), ולזה לא יועיל קרבן, כי הקרבן מועיל רק למו שחטא בשוגג שבוה פגם והחסיר מקצת מנפשו, והקרבן מועיל לכפר ולהשלים את הפגם, ולהשיב את הנפש לשלימותה כבראשונה.

ועל זה מרמז הכתוב 'נפש כי תחטא בשגגה' - שהנפש תחסר מהחטא בשוגג [חטא משמעו חסר (ראה רש"י בראשית לא, טז)], וכיון שלא נחסרה כולה אלא מקצתה, על כן יביא קרבן ויועיל לו להשיב את נפשו לשלימותה ולקרבה לשורשה כבתחילה, אבל הרשע החוטא במזיד מאבד כל נפשו האלוקית, ולזה אין הקרבן מועיל, כי הקרבן רק מתקן את הנפש, אבל אינו מחיה נפש מחדש.

אור החיים

ויש שביארו, לפי דברי הרמב"ן (לעיל א, ט) בטעם הקרבנות, שמכפרים על

מה הקשר של מלח לקרבנות

**וכל קרבן מנחתך במלח תמלח
ולא תשבית מלח ברית אלקיך
מעל מנחתך (ב, יג)**

מלח ברית. שהברית כרותה
למלח משישת ימי בראשית,
שהובטחו המים התחתונים
ליקרב במזבח, במלח וניסוך
המים בחג. רש"י.

מבואר בדברי רש"י שבששת ימי בראשית נכרתה ברית והובטח למלח שיהיה קרב על המזבח, שכאשר אמר הקב"ה, 'יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים', התרעמו המים התחתונים ואמרו, מה השתנינו להיות רחוקים מכסא הכבוד, ואז הבטיחם הקב"ה שיהיו קרבים על גבי המזבח, בכך שיתנו מלח על גבי הקרבנות, ובכך שינסכו מים על המזבח בחג.

ויש אומרים, שעל כן יש ליתן מלח בקרבנות, לפי שאין זה דרך כבוד שקרבן ה' יהיה תפל מבלי מלח, ולמדה תורה דרך ארץ שמלכות שמים היא כעין מלכות הארץ (ראה ברכות נח), ואין זה כבוד להביא למלך מאכל תפל מבלי מלח, וכדרך שנאמר (מלאכי א, ח) 'הקריבהו נא לפחתך'.

ומה שאמר: 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך' התכוון השי"ת לומר בזה, שנכרתה ברית ושבועה על כך, שלא תשבית מלח מעל מנחתך,

ולא תקריבהו תפל, כי הוא דרך ביזיון, ועוד כי הבשר המלוח מתקיים ואינו מסריח.

אבן עזרא, רמב"ן, רבינו בחיי,
אברבנאל

עוד יש לבאר שצריך ליתן מלח בקרבנות, כדי להורות, שכשם שהמלח מקיים כל דבר ומציל אותו מן ההפסד והריקבון, כך גם הקרבנות מקיימים את העולם בכך שהם מכפרים על החטאים, כי לולי הקרבנות לא היו החוטאים מתכפרים, היה החוטא חושב בלבו, מכיון שבין כך כבר מלוכלך אני בחטא, שוב לא יארע דבר אם אוסיף לחטוא עוד, אמנם עתה שהקרבנות מכפרים, הרי לאחר שחטא אדם מביא קרבן ומתכפר ומתנקה מעוונותיו, ומכאן ואילך הוא נזהר מלשוב ולהתלכלך.

משל לאדם שבגדיו כבר מלוכלכים הרי אינו משגיח לשומרם מן הטיט, אבל אדם שבגדיו נקיים ויפים הרי הוא משמר אותם מכל לכלוך וטינוף, ועל זה אמר שלמה, 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים'.

נמצא שענין הקרבנות הוא להציל ולמנוע את בני האדם מהחטא, ולהביא בכך שתתקיים נפשם לעד מבלי פגם, וכאשר המלח מקיים כל דבר, כך הקרבנות מונעים מן החטא ומקיימים את הבריות ואת העולם.

בעלי התוספות, ספר החינוך (מצוה קיט)

היתכן שהספק חמור מודאי

**ולא ידע ואשם ונשא עוונו. והביא
איל תמים (ה, יז-יח)**

יש להקשות בענין אשם תלוי כיצד יתכן שכאשר נודע לאדם שודאי חטא בשוגג הוא צריך להביא קרבן חטאת, כשבה או שעירה, שאינה יקרה בדמיה, ואילו כאשר הוא מסופק אם חטא בשוגג או לא, צריך להביא איל בשווי שני סלעים.

אמנם טעם הדבר, שכאשר יודע האדם בודאי שחטא אזי הוא דואג ומצטער על כך,

החוטא, על ידי שישים אל לבו שכל מה שעושים לבהמה היה ראוי שיעשה לו, אילולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, שיכפר הקרבן הזה, ויהא דם הבהמה תחת דמו, ונפש הבהמה תחת נפשו.

ולפי זה מובן הדבר היטב, כי בשלמא כשחטא אדם בשוגג בלא דעת, אז לא חטא בנפשו האלקית, כי אם בגופו ובנפשו הבהמית, ועל כך יכול הוא להתכפר בזה שיקריב בהמה תחתיו, ודם הבהמה שהוא נפשו יכפר על נפשו הבהמית, אבל אם חטא במזיד ובדעתו, הרי חטא עם נפשו האלקית, ואיך תתכפר נפשו הנעלית בנפש הבהמה הנחותה, שאין להם כלל דמיון זה לזה, שנפש הבהמה היא כלה ונפסדת, ואילו נפש האדם קיימת לנצח, ובכתובים נאמר (קהלת ג, כא), 'רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ', ולכן אין קרבן מועיל לו, ורק בתשובה ותפילה וצדקה יכופר חטאו.

**עקידת יצחק (שער נז), דברי שאול
(מהדורה תניינא), שער בת רבים**

יעמוד על הברכה

ברכת מזל טוב שלוחה לכבוד
הרה"ג ר' שמואל דוד גרוס שליט"א
ביתר עילית

לעת השמחה הגדולה בנישואי בתו
שתחי' עב"ג חתנו הרב צבי פרידמן
שיחי' בשעטו"מ

תשרה תמיד השמחה במעונו ויזכה
לרוב נחת ולהמשיך לזכות את הרבים
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

רבינו בחיי, רבינו יונה (על הרי"ף,
ריש ברכות, הובא ברמ"א או"ח סימן תרג).

כי אתה עמדי

במה שהאדם יותר נכשל שם טמונה יחודיותו

ובאמת שאצל כל אדם בעבודתו הרוחנית הוא פן, הקב"ה נמצא מאחורי כל קשי וחשף בעבודת השם. שהנה ידוע כי לבד מה שנשתלח האדם לזה העולם לקים תורה ומצוות, עוד נשתלח לשליחות מסיימת המיוחדת רק לו, וכיצד יכול האדם לדעת מה היא שליחותו שלו, על מה בעקר צריך לשים דגש בעבודת ה' וכתבו על כך הצדיקים, כי מה שרואה האדם שהיצר ביותר מתגבר עליו, הוא הדבר שעליו לתקן בעולם.

והבאור בזה יש לומר, כי על אותו דבר שעליו נשתלח בגלגול זה, יש לו סיוע עצום משמים להצליח בשליחותו זו, אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, וכיצד יתקרב הקב"ה לאדם לסייע מבלי שהאדם ישרף, על ידי הסתר, ערפל ומחצה. ובוזו ההפך, והקשי, מנח דיקא הסייע המיוחד להצליח ולהתגבר, וכשמתגבר זוכה להרגיש את הסייע. רק העובד ה' מבין שמשיכה זו היא חשף להראותו כי פאן מאחורי החשף ישועתו.

אחז שביטל תורה, דוקא ממנו נבנתה התורה

וזאת מצאנו אצל ריש לקיש שהיה בראשיתו ראש הגזלנים, ונתהפך ונעשה אמורא, חברו של רבי יוחנן, עד שאמרו חז"ל עליו (יומא ט) שמי שהיה מדבר עמו בשוק היו נותנים לו עסקא בלא עדים.

כלומר אותו ריש לקיש שהיה מקדם ראש לגזלנים המבטא שיא של חסר ישר ואמון - כאשר התהפך והגיע לקדושה, הפך לאדם נאמן בתכלית השלמות עד שמי שרק זכה לשוחח עמו כבר נחשב אצל כלם בחזקת אדם נאמן שיהיו נותנים לו ממון בלא עדים, והוא זה שמחדש (סנהדרין נח), שהמגביה יד על חברו אף על פי שלא הפהו נקרא רשע - ההפך, מן הקצה אל הקצה ממש.

וכן מצינו אצל אחז המלך, שחז"ל אמרו עליו שנקרא פן מפני שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ילמדו תורה, ודוקא ממנו יצא חזקיהו המלך שכל ענינו היה להרביץ תורה בפרים בתכלית השלמות שלא מצינו כמותו, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין צד) שפדקו ביקמיו מדן ועד באר שבע ולא מצאו תינוק ותינקת שלא היו בקיאים בטמאה וטהרה. כי באמת היה זה הטוב של אחז שהיה כבוש בו, ולא בא לידי גלוי, אלא אדרבה ענינו היה לבטל תורה, כי היא היתה הקלפה שפסתה את הטוב ההוא (לקט אמרים, להגד"מ שכתר, ח"א עמוד קמו).

וכאשר נתבאר, שהקלפה, המחצה, באה לקרב לא לרחק, הקב"ה מתקרב אל האדם לסייעו, לעזרו, והדרך להתקרבות ה' יתברך אל האדם מצריכה ערפל, הסתרות בדמות קשיים ונסיונות, אם האדם לא יפגע ולא יבהל ואדרבה ידע כי מאחורי הערפל הקב"ה שוכן, ויגש האדם אל הערפל בדמעות ותחנונים, יתהפך הכל מן הקצה אל הקצה.

לא להפך את ההסתר לנתוק בין האדם לבוֹרֵאוֹ

נכתב ברורות: עקר הבעיה אצל האדם, שפאשר פוקדת אותו צרה רח"ל, הוא נבהל, מרגיש קפידא של הקב"ה כלפיו. מתחיל להתפלל על הדבר, וכשלא רואה תכף את השועה, מתחיל להרגיש נתוק רגשי בינו לבין בוראו. לפתע הוא נזקר בכל מעוטו בעבודת השם, ושבודאי עתה רוצה הקב"ה להענישו וכיצא בו, לא פלא אפוא שהאדם בועט ביסורים.

אבל ההסתכלות הנכונה היא בהפך הגמור, יש לו לאדם לעצור לרגע ולשאל את עצמו, האם הקב"ה לא פתח לי היום את העיניים? לא שלח לי אור לנשימה? לא עזר לי לקום מן המטה בריא ושלם? את ילדי הקב"ה לא החיה היום? לחם לילדים לא היה? המקרר לא המשיך לעבד היום כמו שכבר עבד ללא הפוגה חמש עשרה שנה? ועוד עשרות עשרות אלפים של טובות?

האם לא מתבקשת המסקנה כי הקב"ה על אף כל מעוטי בעבודת השם עדין סומך עלי שאתחזק ואחזר לאישי הראשון? שהקב"ה עדין אוהב אותי? אם פן למה אף על פי כן הגיע הסתר זה? כי הקב"ה עתה מוסיף ומתקרב אלי. דוקא אחרי שנפלת, הקב"ה רוצה שאשוב אליו, שאגלה אותו, שאתעורר להתפלל ולשוחח עמו כדבר בן לאב, רוצה שאבכה, שאגלה שהיחיד שיכול לעזור לו הוא הקב"ה.

הגיע הזמן להבין ענין עמק זה, ולשוב, להתקרב, להשתפך, להרגיש את הקב"ה כפדיד כאוהב, וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרף...

ומתוך הרגשה זו לטעם ממדרגת חביבות היסורין, כי על ידי שישוב ויתבונן באהבתו של הקב"ה, ישפיל להבין כי הקב"ה לרב אהבתו אותו רוצה את קרבתו, והסתר זה הוא כאמור ההיכי תמצוי לאפשר קרבה זו 'קרבת אלקים לי טוב'.

(מתוך הספר כי אתה עמדי, קונטרס חביבין עליך יסורין)

בנתוב העיון

שאלות לעיון והעמקה בפרשת השבוע

תשובות לשאלות אלו אפשר למצוא גם בספר נתיבות דעת בהרחבה ובתוספת מרובה

- א. "אדם פי יקריב מכם קרבן לה". אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל (רש"י). וקשה, שהרי בגמרא (ב"ק סו:) נתמעט מתיבת 'קרבנו'. וכן יש למעט משום מצוה הבאה בעבירה.
- ב. "ונתנו בני אהרן הכהן איש על המזבח". אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט (רש"י). מה הטעם בציווי זה.
- ג. "אשה ריח ניהוח לה". נאמר בעוף ריח ניהוח, ונאמר בבהמה ריח ניהוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שייכון את לבו לשמים (רש"י). באיזה אופן נאמר כלל זה, ובאיזה אופן נאמר 'כל המרבה הרי זה משובח'.